

ŠIAULIŲ MIESTO PĖSČIŪJŲ GATVĖS REKONSTRUKCIJOS PROJEKTO ARCHITEKTŪROS KOKYBĖS EKSPERTINIO VERTINIMO IŠVADA

2018 m. balandžio 6 d.

Šiauliai

Posėdžių pirmininkas – Giedrė Mendoza Herrera

Posėdžių sekretorė – Dalia Šidlauskienė;

Posėdyje dalyvavo: Šiaulių regioninės architektūros tarybos (toliau – Taryba) nariai Giedrė Mendoza Herrera, (Lietuvos architektų rūmai); Vytenis Rudokas ((Lietuvos architektų rūmai); Rūta Stuopelienė (Lietuvos architektų rūmai); Kęstutis Česnauskas (Lietuvos architektų rūmai); Algimantas Černiauskas (Lietuvos architektų rūmai); Darius Jakubauskas (Lietuvos architektų rūmai); po pristatymo nusišalino nuo tolesnio svarstymo), Andrius Vernys (Lietuvos architektų rūmai), Ramūnas Banys (Vilniaus dailės akademija, Telšių fakultetas), Ilona Vazonienė (Lietuvos architektų sąjunga); Daiva Bičkienė (Lietuvos savivaldybių asociacija);

Svečiai: Valentinas Mazuronis, Vilius Purnas, Rasa Budrytė, Rimantas Stuopelis, Zenonas Sabalys, Raimundas Balza, Karolis Grušas, Darius Linkevičius, Darius Ramančionis, Rima Juškienė, Rokas Mazuronis.

Kviesti asmenys:

UAB „SRP PROJEKTAS“ atstovai – projekto vadovė architektė Asta Kiaunienė, Projekto dalies vadovė architektė Vilija Skėrienė.

Šiaulių miesto savivaldybės Urbanistinės plėtros ir ūkio departamento direktorius Virgilijus Statkus;

Šiaulių miesto savivaldybės administracijos architektė Irina Vingrienė;

I. NAGRINĖJAMI KLAUSIMAI

Šiaulių regioninė architektūros taryba sausio 26d. nusprendė savo iniciatyva įvertinti Šiaulių pėsčiųjų bulvaro rekonstrukcijos projektą. Paprašius Šiaulių miesto savivaldybės administracija atsiuntė visą projektinę dokumentaciją susipažinimui. Pristatymo metu paaiškėjo, kad tarybai pateikta vizualinė medžiaga nėra galutiniai projektiniai sprendiniai.

II. KLAUSIMŲ NAGRINĖJIMUI REIKŠMINGOS APLINKYBĖS

Projekto pavadinimas: „Susisiekimo komunikacijų Šiaulių mieste (vilniaus g. tarp Tilžės g. ir Draugystės pr. su prieigomis bei Vasario 16-osios g. tarp Trakų g. ir Vytauto g.) rekonstravimo projektas“ ir „Kito inžinerinio statinio (lauko amfiteatro) Vilniaus g. 153a, Šiauliai (unik. Nr. 4400-1486-1078) rekonstravimas“

Pagal pateiktą savivaldybės projektinę dokumentaciją.

Statinio paskirtis: inžinerinis statinys

Statybos rūšis: rekonstravimas

Statinio kategorija: ypatingasis, nesudėtingasis

Projektuotojas: UAB „SRP projektas“

Projekto vadovas: Nerijus Jakulis 23509 (Susisiekimo komunikacijoms), Asta Kiaunienė A 774 (lauko amfiteatrui)

Projekto dalies vadovas: Asta Kiaunienė A 774 (Susisiekimo komunikacijoms) Šarūnas Kiaunė A912 (lauko amfiteatrui)

Statytojas: Šiaulių miesto savivaldybės administracija.

III. REGIONINĖS ARCHITEKTŪROS TARYBOS ARGUMENTAI

Būtina išskirti projekto proceso valdymą, kaip viešosios urbanistinės erdvės kokybiškos architektūros ir funkcionalumo užtikrinimo prielaidą. Pastarasis projektas įrodo, kad geresnis kelias užtikrinti architektūros kokybę yra architektūrinės idėjos konkursai. Taip pat tamprus ir nuoseklus visų suinteresuotų šalių, vietos bendruomenės, teritorijoje veikiančio verslo ir visuomeninių įstaigų įtraukimas į projektavimo procesą. Savalaikis projekto koncepcijos viešinimas galėjo padėti projekto autoriams laiku atsižvelgti į pastabas, o savivaldybei užkardyti projekto vėlavimo riziką. Manome, kad savivaldybė, kaip užsakovas, neatstovavo vietos bendruomenės interesų tinkamai, nes viešųjų svarstymų ir pristatymų Šiaulių architektų sąjungai metu suformuluotos pastabos projekto užsakovo buvo ignoruojamos. Po beveik metus trukusio projektavimo proceso, projektavimo užduotis pakeista 2017m. gruodžio 22d. Po pakeitimo projekto sprendiniai nebuvo pristatyti nei visuomenei, nei LAS Šiaulių skyriaus valdybai, kaip tą numato pati užduotis. Pasigendama savivaldybės kaip užsakovo ir tarpininko tarp atskirų suinteresuotų šalių aiškios pozicijos ir lyderystės, tuo tarpu ši funkcija perleista projekto rengėjams, o pastarieji neturi nei teisės spręsti, nei įgaliojimų atskiras pozicijas derinti. Dėl minėtų priežasčių regioninė architektūros taryba surengė viešą posėdį, į kurį pakvietė visus norinčius susipažinti su sprendiniais.

Įvertinus pristatytą posėdžio metu medžiagą ir išklausius įvairių suinteresuotų šalių nuomonių, pastebima, kad projektiniai sprendiniai neduoda atsakymo į esminius abiejose projektavimo užduotyse suformuluotus klausimus. Projektavimo užduotis prašo, kad *projektuojama teritorija darniai įsiliėtų į miesto urbanistinę struktūrą ir susisiekimo sistemą. Projekto sprendiniais turi būti siekiama išryškinti vizualinius ir funkcinius ryšius su aplinkinėmis teritorijomis, <...> integruotųsi į pėsčiųjų/dviračių tinklą bei viešųjų urbanistinių erdvių sistemą.* Projekto autoriai pristatydami istorinę dalį, ikonografinės medžiagos analizę, neatskleidė tos medžiagos analizės išvadų bei sąsajų su projekto sprendiniais. Nenustatė pėsčiųjų gatvės urbanistinės struktūros ypatumų, neišskyrė šiai Vilniaus g. atkarpai būdingų kurdonerinių erdvių tipų. Turinė erdvinė gatvės kompozicija nepakankamai analizuota ir neatskleista šiai gatvės atkarpai būdinga erdvių pulsacija, erdvių proporcijos ir funkciniai bei vizualiniai ryšiai su gatvės erdviu kanalu.

Tradiciskai konstatuojama, kad „Gaidžio“ laikrodžio ir P.Višinskio aikštės yra urbanistinės struktūros deformacijos, nepilnai suformuotos erdvės, todėl rekomenduojama kitais etapais spręsti šią problemą užstatymu, numatant buvusio užstatymo kontūro piešinį dangoje, kaip laikiną sprendinį, bet realiai neprogramuojant problemos sprendimo. Pastarąsias erdves formuojantis perimetrinis užstatymas ignoruojamas, konstatuojant, kad pastatai nėra estetiški.

Projektavimo užduotyje reikalaujama, kad sprendiniai *derėtų prie esamos architektūros (ypatingą dėmesį skiriant istorinės architektūros objektams, įvertinant istoriskai susiklosčiusią architektūrinę urbanistinę ir istorinę kultūrinę aplinką (įskaitant istorines posesijas), gatvės išsklotinės istorinį charakterį (gatvės užstatymo liniją ir istorinę architektūrinę jos esančių objektų išraišką).* Projekto autoriai tik konstatuoja, kad nėra objektų, oficialiai įrašytų į Kultūros paveldo registrą išskyrus P. Višinskio paminklą, ir neišskiria kitų objektų, kurie yra potencialiai vertingi ar pasižymintys vertingomis savybėmis, todėl saugotini ir eksponuojami.

Nors projektavimo užduotis prašo įvertinti *projektuojamoje teritorijoje esančius kultūros paveldo objektus, jų specifiką ir parinkti atitinkamus projektinius sprendinius, suteikiančius galimybes visuomenei juos geriau pažinti ir suvokti kaip saugomą ir atskleistą istorinėje aplinkoje,* tačiau pasirinktas kelias nuskurdina pačią viešosios erdvės idėją, nes neišnaudojami Vilniaus gatvėje esantys tokie objektai kaip Fotografijos muziejus, Valerijono vaistinė, industrinio paveldo požymių turintis Verpsto fabriko kompleksas, Dviračių muziejaus ir Šiaulių universiteto Technologijų fakulteto galima sinergija bei viešų renginių galimybė prieš jų pastatus, Rūdės upelio istorija ir Šiaulių modernizmo architektūros potencialas.

Projekto sprendiniai nėra pakankamai funkcionalūs. Projektavimo užduotyje prašoma atkreipti dėmesį į funkcinį gatvės ir jos prieigų zonavimą, *numatyti atskirų urbanistinių erdvių (Gaidžio laikrodžio, P. Višinskio, Rūdės ir Vilniaus sankirtos, ŠŪ pastato prieigų, Draugystės pr. ir Vilniaus g. sankirtos) savitą charakterį ir stilistiką derančią prie bendros pėsčiųjų gatvės stilistikos. Numatyti atskiras erdves ir sprendimo būdus*

įvairioms funkcijoms: pasyviai ir aktyviai poilsiui, tranzitui ir kt. Urbanistinis integralumas susijęs su atskirų zonų funkcija ir projektavimo stadijoje atsirandančia galimybe siūlyti įvairius teritorijos pažinimo ir naudojimo scenarijus tiek miesto gyventojams, tiek svečiams.

Projekto autoriai neišsiaiškino jau dabar egzistuojančios kavinių ir restoranų koncentracijos, nepateikia savo vizijos ar norima intensyvinti pėsčiųjų srautus ar sulaukyti prie tam tikrų objektų, kokiomis priemonėmis tai įmanoma pasiekti. Ignoruojamas ir supaprastinamas sezoniškumo poveikis pėsčiųjų gatvės gyvenimui, nesiūlant sprendimų tą gyvenimą pratęsti kuo ilgiau. Atvirkščiai, abejotinais tiek funkcijos, tiek erdvės formavimo prasme želdinimo sprendimais užkertamas kelias perimetrinio užstatymo pirmųjų aukštų funkcijos vystymuisi, miesto gyvybingumo skatinimui. Pasigendama vieningos metodikos visos projektuojamos teritorijos atžvilgiu sprendžiant gatvės erdvės funkcijų ir erdvę formuojančių pastatų pirmojo aukšto esamų ir potencialiai galimų funkcijų bendro sprendimo arba tokių sprendimo principų deklaravimo parengiant atskirą schemą.

Siūlomas tašyto granito dangos įrengimas atkarpoje tarp Tilžės ir Vasario 16-osios gatvių nėra tinkamas sprendimas, prieštaraujantis jau įrengtos atkarpos tarp Žemaitės ir Tilžės gatvių dangų semantikai. Įrengtoje Vilniaus gatvės atkarpoje tašytas granitas naudojamas važiuojamoje dalyje perėjose per Dvaro ir Varpo gatves. Taigi tašyto granito danga - automobilių eismo zona su pėsčiųjų pirmumu. Grubi tašyto granito danga, įrengta Tilžės- Vasario 16 g. atkarpoje nebus ir funkcionali. Šiame gatvės ruože tradiciškai susiformavo lauko kavinių funkcija, kuri užima lygios dangos plotus. Vienintelis praėjimas lieka centrinė gatvės dalis. Čia suprojektuotas tašyto granito danga apsunkins sklandų judėjimą pakankamai ilgame gatvės ruože tiek pėstiesiems, vaikų vežimėliams, tiek specialių poreikių žmonėms ir pan.

Patartina „Gaidžio“ laikrodžio ir P. Višinskio aikščių želdinimo sprendinius keisti atsižvelgiant į vietos verslo poreikius bei galimą funkcinę plėtrą tose erdvėse. Būtų sveikintina erdvę prie ŠU Technologijų fakulteto ir galerijos bei Dviračių muziejaus išnaudoti šių įstaigų veiklai, atsižvelgti į jų poreikius. Siūlomi Draugystės pr. ir Vilniaus g. sankirtos sprendinys turėtų būti pateiktas visai urbanistinei erdvei, nepaliekant privačių sklypų be sprendinių (viešbučio „Šiauliai“ ir gyvenamojo namo Vilniaus g. 100), taip ateityje užprogramuojant nuoseklų ir vienodą teritorijos atnaujinimą. Pasigendama siūlomų sprendinių pagrindimo visos erdvės kompleksinio architektūrinio-urbanistinio modeliavimo kontekste (kaip atrodys siūlomi sprendiniai realizuojant likusių erdvių rekonstravimą). Šiuo metu projekte nesprenžžiama daugiabučio namo sklypo, patenkančio į minimos teritorijos erdvę, dalis, taip atsiranda rizika, kad minima teritorija liks iš viso netvarkyta.

Ekspertai konstatuoja, kad projekto sprendiniai nepakankamai siekia panaudoti universalus dizaino principus, kurie numato net tik palengvinti judėjimą, bet ir suteikti galimybę naudotis viešąja erdve visiems bendruomenės nariams. Projekte nesprenžžiami jėjimai į atskirus pastatus, nepateikiamas joks sprendimo būdas, numatant, kad ateityje atskiri objektai šią problemą spręstų pastato viduje. Projekte neanalizuojami ir nesprenžžiami visuomeninių objektų, kaip Fotografijos ir Dviračių muziejus, prieinamumo klausimai. Nusišalinimas nuo problemos sprendimo ateityje ją tik paaštrins. Šioje projektavimo stadijoje savivaldybė, kaip užsakovas, turi galimybę padėti spręsti šią problemą kompleksiskai, nepaliekant jos atskiriems turto savininkams ateityje.

Projektiniai sprendiniai neturi vientisos architektūrinės idėjos, jiems trūksta ir inovatyvaus požiūrio. Projektavimo užduotis numato, kad *projektiniai sprendiniai turi atitikti patrauklią, individualią, vietos dvasią respektuojančią viešosios erdvės architektūrą, modernią stilistiką.* Taip pat turi numatyti *suolų, štukšliadėžių (pagal poreikį ir galimybes požeminių, pusiau požeminių konteinerių rūšiavimui), medžių aptvarų, medžių grotelių, gėlinių, apsauginių stulpelių ir tvorelių, dviračių stovų, vėliavų stiebų dizainą <...>. Pagal poreikį numatyti informacinių rodyklių ir stendų vietas, jų dizainą ir medžiagiškumą <...>. Numatyti pagal galimybes išorinės reklamos įrenginių vietas ir galimą dizainą <...>.* Projekte pateikti ne visi projektavimo užduotyje nurodyti elementai. Vizualinė medžiaga nepakankama ir chaotiška, todėl nėra galimybės tinkamai vertinti ar visi elementai dera tarpusavyje stilistiškai. Projektavimo užduotyje šviestuvams keliamas uždavinys kurti teritorijos atpažįstamumą įvaizdį. Manome, kad tokia sąlyga taikytina visiems elementams kompleksiskai. Projektiniuose sprendiniuose nėra pateikiama nei esamų, nei siūlomų meninių akcentų schema, neaiški jų panaudojimo koncepcija. Šiuo metu pateikiami projektiniai sprendiniai tiek medžiagų, tiek želdinių, tiek

atskirų architektūrinių elementų prasme, sudaro chaotišką įspūdį ir nepilnai pasiekia Architektūros įstatyme kokybės kriterijų, t.y. vientisą architektūrinę idėją bei galimybę naudoti inovatyvius sprendimus.

IV. REGIONINĖS ARCHITEKTŪROS TARYBOS IŠVADA

Šiaulių regioninė architektūros taryba, įvertinus 2017m. balandžio 6d. pristatytus Šiaulių bulvaro rekonstrukcijos projektinius sprendinius, konstatuoja, kad projektas nepasiekia jam keliamų tikslų, nes neišnaudoja Šiaulių bulvaro bei jo prieigų, kaip pagrindinės miestiečių gyvenimo arterijos istorinio ir sociokultūrinio potencialo.

Ekspertų taryba konstatuoja, kad projektiniai sprendiniai neatitinka Architektūros kokybės kriterijų:

- Projektavimo procesas neatitinka viešojo intereso, neatsižvelgta į visų suinteresuotų šalių poreikius, galutiniai projekto sprendiniai neviešinti, nepristatyti visuomenei.
- Sprendiniai nėra pakankamai urbanistiškai integralūs, neatlikta istorinė ir urbanistinė analizė.
- Sprendiniai nėra funkcionalūs.
- Sprendiniams trūksta kontekstualumo ir vientisos architektūrinės idėjos.
- Sprendiniai nepateikia pakankamai universalaus dizaino sprendimų projektuojamoje teritorijoje.

V. REGIONINĖS ARCHITEKTŪROS TARYBOS REKOMENDACIJOS

Atlikusi projekto sprendinių ekspertinį vertinimą, Šiaulių regioninė architektūros taryba rekomenduoja projektą tobulinti pagal pateiktus tarybos argumentus ir dar kartą pristatyti tarybai ir visuomenei.

Posėdžio pirmininkė




Giedrė Mendoza Herrera

Posėdžio sekretorė

Dalia Šidlauskienė